

ใบความรู้

เรื่อง การคัดเลือกพันธุ์สัตว์

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

1. ลักษณะสัตว์ที่ควรเลือกมาเลี้ยง

- (1) เป็นพันธุ์สัตว์ที่เลือกได้ตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่จะเลี้ยง เช่น เลี้ยงไว้เพื่อใช้งาน เลี้ยงไว้เพื่อเอาใจ เลี้ยงเพื่อเอาเนื้อ ฯลฯ เราจะเลี้ยงเพื่อจุดประสงค์ใดก็ต้องเลือกสัตว์ที่ตอบสนองต่อจุดประสงค์นั้น
- (2) เป็นสัตว์ที่มีลักษณะตรงตามพันธุ์ เช่น ถ้าต้องการเลี้ยงไก่เพื่อเอาไข่ขายก็ต้องเลือกไก่พันธุ์ที่ไข่ดกและต้องเป็นไก่ตัวที่มีลักษณะของไก่ไข่ที่ได้อย่างแท้จริง เราจะได้ไก่ที่ไข่ดกตัวที่ดีตามต้องการ
- (3) เลือกสัตว์ตัวที่แข็งแรง สมบูรณ์ ไม่มีโรค จะทำให้เราเลี้ยงดูสัตว์นั้นไม่ลำบาก แม้บางครั้งเราจะเลี้ยงสัตว์พันธุ์ดี ลักษณะตรงตามพันธุ์แต่ถ้าเป็นตัวที่อ่อนแอ เป็นโรค ก็จะทำให้เกิดความล้มเหลวได้
- (4) เลือกสัตว์พันธุ์ที่ปรับตัวเข้ากับสภาพท้องถิ่นได้ดี เช่น สภาพบ้านเรามักจะมีอากาศร้อน เราก็ควรพิจารณาเลือกสัตว์พันธุ์ที่เคยทนร้อนในบ้านเราได้มาก่อนเลี้ยง
- (5) เป็นสัตว์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด การเลี้ยงสัตว์ที่มุ่งหวังจะใช้ประโยชน์จากผลผลิตเกิดกว่าในครัวเรือนก็จะต้องพิจารณาว่าผู้คนที่ต้องการนั้นมีความนิยมบริโภคผลผลิตจากสัตว์ที่เราจะ เลี้ยงเพียงใด

2. ประเภทและชนิดของสัตว์เลี้ยง

2.1 ประเภทของสัตว์เลี้ยง เราสามารถจัดกลุ่มสัตว์เลี้ยงที่มีลักษณะการเลี้ยงดูคล้ายคลึงกัน ออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- (1) สัตว์เล็ก ได้แก่ แพะ แกะ สุนัข สุกร กระจ่าง เป็นต้น
- (2) สัตว์ใหญ่ ได้แก่ ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น
- (3) สัตว์ปีก ได้แก่ นก ไก่ ไก่จวง เป็ด ห่าน เป็นต้น
- (4) สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา กุ้ง หอย เป็นต้น

2.2 ชนิดของสัตว์เลี้ยง

- (1) สัตว์พันธุ์พื้นเมือง เป็นสัตว์ที่คนเรานำมาเลี้ยงจากสัตว์ป่า โดยไม่มีการคัดเลือกพันธุ์หรือผสมพันธุ์ให้ดีขึ้น บางทีเรียกว่าสัตว์พันธุ์ทาง เช่น ไก่แจ้ สุนัขไทยแมว เป็นต้น
- (2) สัตว์พันธุ์แท้ ได้แก่ สัตว์ที่คนเราเลี้ยงไว้โดยมีการคัดพันธุ์ เลือกพันธุ์และผสมพันธุ์ จนสัตว์นั้นรูปร่าง ลักษณะตามที่คนเราต้องการ แม้ว่าจะนำไปผสมพันธุ์กันเองอีก สัตว์นั้นก็ยังคงรักษารูปร่างลักษณะคุณภาพเดิมของสัตว์พันธุ์แท้ไว้ เช่น ไก่พันธุ์เล็กฮอร์น เป็นต้น
- (3) สัตว์พันธุ์ลูกผสม คือสัตว์ที่ได้รับการผสมพันธุ์กันระหว่างสัตว์พันธุ์เมืองกับสัตว์พันธุ์แท้ หรือนำสัตว์พันธุ์แท้ต่างพันธุ์มาผสมกัน จะได้สัตว์ที่มีลักษณะใหม่ที่ดี

กว่าเดิมขึ้น เช่น โคลูกผสมพันธุ์กำแพงแสง 1 เป็นต้น

2.3 เปรียบเทียบลักษณะสัตว์พันธุ์แท้กับสัตว์พันธุ์พื้นเมือง

ลักษณะที่ดี ลักษณะที่ไม่ดี

สัตว์พันธุ์แท้ 1. รูปร่างสม่ำเสมอ 2. น้ำหนักมาก ขนาดใหญ่ 3. กินจุ โตเร็ว 1. เลี้ยงลูกไม่ค่อยเก่ง 2. เลือกอาหาร 3. ไม่ทนทานต่อดินฟ้าอากาศ 4. กระจุกใหญ่

พันธุ์พื้นเมือง 1. เลี้ยงลูกเก่ง 2. ทนทานต่อสภาพฟ้าอากาศ 3. กระจุกเล็กมีส่วนที่เป็นอาหาร มาก 1. ขนาดเล็ก โตช้า 2. รูปร่างไม่สม่ำเสมอ 3. ทำประโยชน์จากอาหารที่กินได้น้อย

3. พันธุ์สัตว์ต่างๆ

3.1 พันธุ์ไก่ ที่นิยมเลี้ยงกันนั้นเราอาจแบ่งตามลักษณะการให้ผลผลิต หรือการใช้ประโยชน์จากผลผลิต คือ

- (1) ไก่พันธุ์ไข่ ได้แก่ เล็กฮอร์น ซูเปอร์ฮาร์โก้ ไฮไลน์ ฯลฯ
- (2) ไก่พันธุ์เนื้อ ได้แก่ คอร์นิช อาร์เบอร์เอเคอร์ส ฯลฯ
- (3) พันธุ์กึ่งเนื้อกึ่งไข่ ได้แก่ ไรจ์ โอรีแลนค์แดง บาร์พลิมัทร็อค ฯลฯ
- (4) ไก่พื้นเมือง ได้แก่ ไก่ฟ้า ไก่อุ ไก่ตะเภา ฯลฯ

3.2 พันธุ์สุกร

- (1) พันธุ์ต่างประเทศ ส่วนมากจะให้เนื้อมาก มีขนาดใหญ่ เช่นพันธุ์ดาร์ไวท์ แลนด์เรซ คูร์ออกเจอร์ซี่ แซมเชียร์
- (2) พันธุ์พื้นเมือง โดยมากจะมีขนาดเล็ก ลำตัวสั้น เช่น หมูกระโดน ไทหล้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการเพาะเลี้ยงหมูป่าเป็นการค้นเพื่อเอาเนื้อส่งร้านอาหารซึ่งกรรมวิธีในการเลี้ยงจะแตกต่างจากการเลี้ยงสุกรโดยทั่วไป

3.3 พันธุ์โค

- (1) โคนเนื้อ มีหลายพันธุ์ ที่นิยมเลี้ยงกันมากในภาคอีสาน ได้แก่ โคนพันธุ์อเมริกันบราห์มัน และ โคนพันธุ์อินดูบราซิล (หรืออินดูบราซิลก็เรียก) ซึ่งจะทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศได้ดีกว่าพันธุ์ต่างประเทศอื่นๆ

ในปัจจุบันนี้ได้มีการนำเอาโคลูกผสมมาเลี้ยงเป็นโคขุนเอาเนื้อส่งตลาด

จำหน่าย และยังมีการนำเอาโคพื้นเมืองที่โตได้ขนาดมาเลี้ยงขุนด้วยอาหารที่มีคุณภาพให้อ้วนและนำส่งตลาด ซึ่งในภาคกลางภาคตะวันออกจะมีการเลี้ยงโคนเนื้อลักษณะนี้กันมาก

- (2) โคนนม เป็นโคที่เลี้ยงเพื่อการรีดนม ได้แก่พันธุ์ โฮลไสตัน บราวน์ สวิส เรด เดนเจอร์ซี่ ซาฮิวาล ฯลฯ ในปัจจุบันมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงมากขึ้น
- (3) โคนงานหรือโคพื้นเมือง เดิมใช้โคพื้นเมืองไทย ซึ่งมีขนาดเล็กมาไกลาและลากเกวียน ต่อมานิยมใช้โคอินเดียพื้นเมืองที่มีรูปร่างสูงโปร่งขามาใช้งานแทน การเลี้ยงโคเพื่อการใช้งานนั้นโดยมากไม่มีการบำรุงพันธุ์ให้ดีเท่าที่ควร เพราะโคที่มีลักษณะดีจะถูกตอนเพื่อใช้เชื่อง สะดวกในการใช้งาน จึงแพร่พันธุ์ได้ยาก โคนงานในปัจจุบันปริมาณลดลงมาก เพราะมีการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานจากสัตว์มากขึ้น โคนงานที่ใช้งานไม่ได้ดีแล้วจะถูกส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ ซึ่งจะได้เนื้อที่มีคุณภาพต่ำ โคนงานส่วนหนึ่งจะนำไปขุนให้อ้วนดังกล่าวมาแล้วในข้อ (1)

3.4 พันธุ์กระบือ

(1) กระบือไทยหรือกระบือปลัก เลี้ยงไว้ไถนา เทียมเกวียน มีสีเทาหรือดำหรือ
เผือก

(2) กระบือแม่น้ำควาคีดำเข้มกระบือไทย ได้แก่กระบือมูร่าห์ปัจจุบันจำนวนกระบือลดลง ซึ่งก็มีเหตุผลเช่นเดียวกัน โคนงาน
นั่นเอง

3.5 พันธุ์เป็ด ที่เลี้ยงในบ้านเรา มี 3 พวก คือ เป็ดพื้นเมือง เป็ดไข่ และเป็ดเนื้อ

(1) เป็ดพื้นเมือง ได้แก่เป็ดปากน้ำ เป็ดนครปฐม จะเลี้ยงเอาไว้เมื่อหยุดให้ไข่ก็จะจำหน่ายเป็นเป็ดเนื้อต่อไป

(2) เป็ดพันธุ์ไข่ ที่นิยมเลี้ยงคือพันธุ์กากิแคมเบล และพันธุ์อินเดียรันเนอร์

(3) เป็ดเนื้อ ได้แก่เป็ดปักกิ่ง เป็ดเซอร์วอลเลย์ และเป็ดมัสโคว์ ซึ่งถ้าให้เป็ดมัสโคว์ตัวผู้ผสมกับเป็ดพื้นเมืองจะให้เป็ด
ลูกผสมเรียกว่า เป็ดบัวฉายชาวบ้านนิยมเรียกว่าเป็ดเทศ มีทั้งสีขาวและสีดำ เลี้ยงไว้กินเนื้อ

3.6 พันธุ์ห่าน เมื่อเปรียบเทียบกับ การเลี้ยงเป็ดและการเลี้ยงไก่แล้ว จะเห็นชัดเจนว่าการเลี้ยง

ห่านนั้นมันน้อยมาก ทั้งนี้เพราะยังมีผู้นิยมบริโภคจำนวนน้อย อย่างไรก็ตามยังมีร้านอาหารบางแห่งที่จำหน่ายอาหารที่ปรุงจาก
ห่านจำหน่ายแก่ ผู้นิยมดังกล่าวอยู่บ้างห่านที่พบเลี้ยงกันขณะนี้ มี 2 พวก คือ พวกแรกเป็นพวกที่มีสีขาว อีกพวกหนึ่งเป็น
พวกที่มีสีเทาปนน้ำตาล แถบที่เลี้ยงห่านกันมากได้แก่ จังหวัดนครปฐม สมุทรปราการ นครราชสีมา กรุงเทพมหานคร
ชาวสวนนิยมเลี้ยงไว้เฝ้าบ้านและเอาไว้ดูเล่น

3.7 พันธุ์กระต่าย

กระต่ายที่เลี้ยงในประเทศไทยเราได้มีหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์นิวซีแลนด์ไวท์พันธุ์แคลิฟอร์เนีย พันธุ์ดัทช์ พันธุ์ชินจินล่า
และพันธุ์พื้นเมือง เป็นต้น การเลี้ยงกระต่ายมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไป ตั้งแต่เพื่อการเอาเนื้อไปจำหน่าย เพื่อเอาขนเพื่อ
เอาไว้ดูเล่น เป็นต้น

3.8 พันธุ์แพะ

แพะที่เลี้ยงในบ้านเรานั้นมีจุดประสงค์เพื่อเอาเนื้อและเอานม มีหลายพันธุ์เช่น พันธุ์พื้นเมือง พันธุ์มาเถา พันธุ์จัมปนาวิ
พันธุ์บัว พันธุ์พิเชียร ฯลฯ

3.9 สัตว์อื่นๆ

ยังมีสัตว์เลี้ยงอื่นๆ อีกมากมายที่บางชนิดก็สามารถเลี้ยงเป็นอาชีพหรือเป็นการค้าได้ เช่น กับ สุนัข ฝูง ช้าง ม้า ฯลฯ ซึ่ง
จะต้องพิจารณาว่าในท้องถิ่นของเรานั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ และหากจะเลี้ยงเพื่อจุดประสงค์ใด ต้องศึกษา
ลักษณะเฉพาะของต่างๆ ให้ละเอียดซึ่งแตกต่างกันไป